

Lidzbark Warmiński
ul. Świętochowskiego 14
11-100 Lidzbark Warmiński

**Awifauna i chiropterofauna
budynku Przedszkola Nr 5 „Piąteczka”
w Lidzbarku Warmińskim przy ul. Wodnej 9**

Opracował Zespół:

*mgr Mariusz Rychcik
dr Piotr Dynowski*

Olsztyn, kwiecień 2020 r.

PRO-Natura

SPIS TREŚCI

I.	WSTĘP	3
II.	CHARAKTERYSTYKA ZABUDOWAŃ	3
III.	METODY BADAŃ	4
	Ptaki	4
	Nietoperze	4
IV.	WYNIKI INWENTARYZACJI	5
V.	WNIOSKI	10
	Ptaki	10
	Nietoperze	10
VI.	SPOSOBY KOMPENSACJI NISZCZONYCH SIEDLISK	11
VII.	PRZYKŁADOWE SCHEMATY SCHRONÓW DLA NIETOPERZY	11
VIII.	HARMONOGRAM PRAC	11
IX.	SPIS RYCIN	13

I. WSTĘP

W Polsce stwierdzono 462 gatunków ptaków, wg stanu na 31.12.2019 roku. Większość z nich podlega ochronie gatunkowej – w tym wszystkie gatunki ptaków związane z budynkami.

W kraju stwierdzono także występowanie 26 gatunków nietoperzy, które podlegają ochronie ścisłej.

Niektóre gatunki ptaków i nietoperzy zasiedlają budynki, traktując ich elewacje i elementy konstrukcyjne, jako pierwotne siedliska. W wyniku działalności człowieka, polegającej na stosowaniu coraz bardziej nowoczesnych technologii, również i te sztuczne miejsca bytowania i rozmnażania są systematycznie zmieniane i niszczone. W efekcie, bardzo mocno ograniczamy zasięg występowania wielu cennych i chronionych gatunków.

W związku z powyższym, konieczne są przemyślane i ostrożne działania w zakresie m.in. termomodernizacji, a często pojawia się również konieczność kompensacji utraty siedlisk lęgowych. Funkcję zastępczą, w zakresie utraty siedlisk lęgowych, pełnią najczęściej budki lęgowe i miejsca schronienia dla stwierdzonych w okolicy modernizowanych zabudowań, gatunków ptaków i nietoperzy.

II. CHARAKTERYSTYKA ZABUDOWAŃ

Przedszkole nr 5 „Piąteczka” w Lidzbarku Warmińskim mieści się przy ul. Wodnej 9. Budynek Przedszkola w kształcie odwróconej litery „L”, o wymiarach zewnętrznych 26,12 x 12,60 / 8,68m, składa się z dwóch części – starszej, powstałej w roku 1936, użytkowanej pierwotnie jako budynek mieszkalny jednorodzinny oraz nowszej części dobudowanej na początku lat 70-tych.

Ryc. 1 Lokalizacja budynku Przedszkola nr 5 w Lidzbarku Warmińskim, ul. Wodna 9

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://lidzbarkw.eu/mapa/>

Część stara budynku – parterowa, w całości podpiwniczona z poddaszem użytkowym, jest wykonana w konstrukcji tradycyjnej murowanej, ściany fundamentowe z cegły ceramicznej pełnej oraz kamienia, a ściany zewnętrzne kondygnacji nadziemnych – z cegły ceramicznej pełnej. Strop nad poddaszem wykonany na kleszczach. Dach nad budynkiem jest konstrukcji drewnianej, płatwiowo-kleszczowej, dwuspadowy z lukarnami. Dach pokryty jest dachówką ceramiczną.

Część nowa budynku – dwukondygnacyjna, jest wykonana w konstrukcji tradycyjnej murowanej, ściany fundamentowe z bloczków betonowych, ściany zewnętrzne kondygnacji nadziemnych z bloczków gazobetonowych. Stropodach nad budynkiem pokryty jest papą.

Mimo, że ogólny stan techniczny konstrukcji budynku nie budzi zastrzeżeń, to podczas inwentaryzacji stwierdzono:

- spękania i ubytki tynku na ścianach zewnętrznych,
- widoczne poziome zarysowania ścian zewnętrznych szczytowych w poziomie stropu nad piętem,
- zły stan pokrycia dachowego na starej części budynku, ubytki dachówki.

Działka, na której zlokalizowane jest Przedszkole położona jest w sąsiedztwie Parku Miejskiego im. Ireny Kwinto i sąsiaduje z rz. Łyna od strony południowo-wschodniej. Około 10% działki jest zabudowane, a pozostałą część stanowi teren biologicznie czynny, na który składają trawniki, krzewy i drzewa. Na działce są umieszczone liczne budki lęgowe dla różnych gatunków ptaków.

III. METODY BADAŃ

Ptaki

Inwentaryzację terenową przeprowadzono w okresie 23.03.-23.04.2020r. w oparciu o kontrolę zewnętrzną i wewnętrzną części budynku. Do obserwacji wykorzystano lornetkę, lunetę oraz aparat fotograficzny z teleobiektywem.

Każda część budynku Przedszkola opisywana była pod kątem dostępności dla ptaków. Opisywano i dokumentowano istniejące otwory, szczeliny, pęknięcia na poszczególnych częściach budynku.

Poza tym, odnotowywano występujące gatunki ptaków i oceniano ich liczebność. Na podstawie występowania poszczególnych gatunków, określono liczbę i rodzaj budek lęgowych dla poszczególnych zwierząt, ustalono wskazania harmonogramu prac i sposoby kompensacji zniszczonych siedlisk lęgowych.

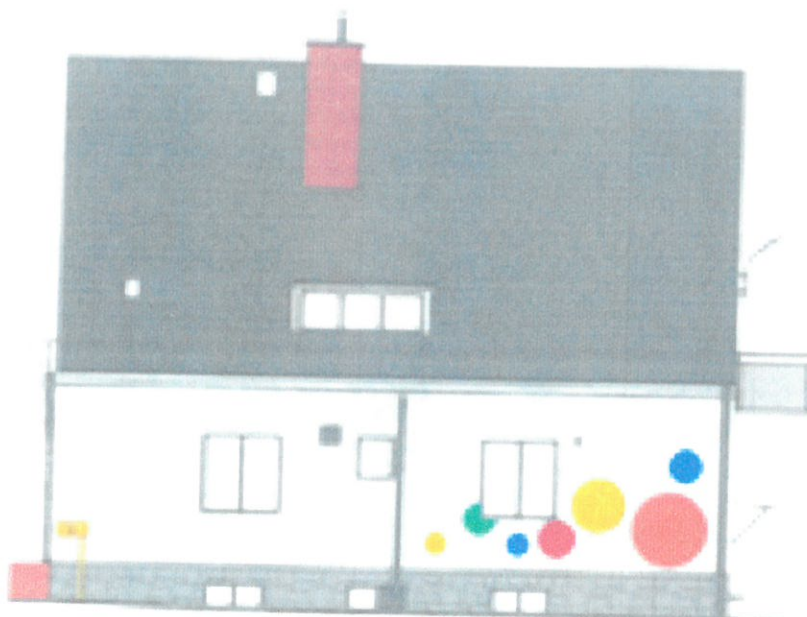
W celu opisu poszczególnych części budynku Przedszkola, przyjęto oznaczenia elewacji i części zabudowań jak na rycinach w rozdziale IV.

Nietoperze

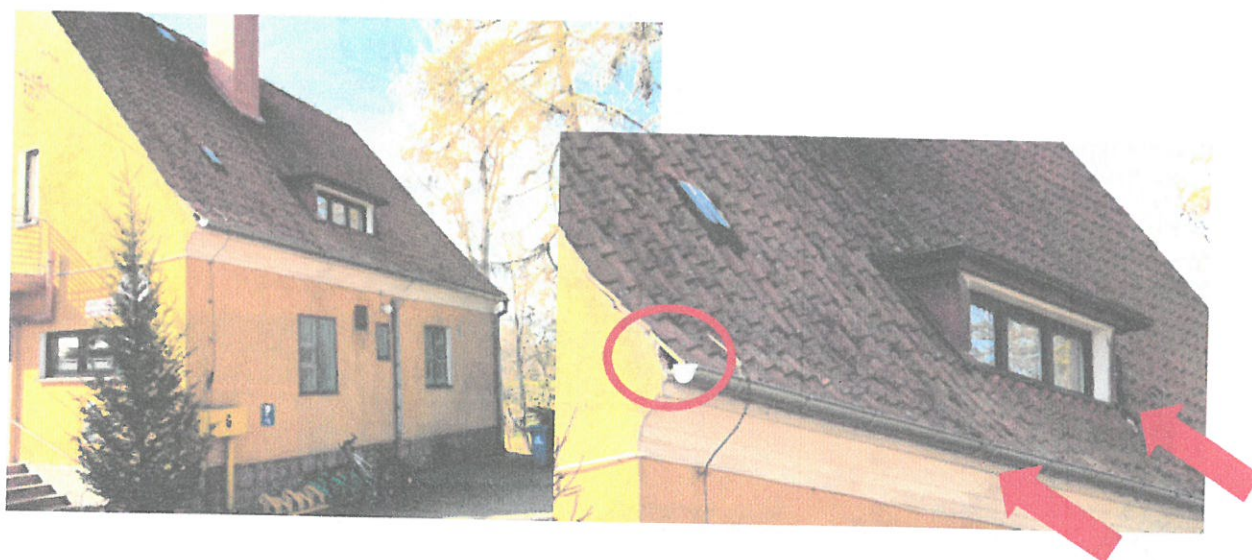
Inwentaryzację terenową przeprowadzono w okresie 23.03.-23.04.2020r. W ramach inwentaryzacji wykonano szczegółowe oględziny budynków, w czasie których poszukiwano nietoperzy, śladów ich przebywania (odchodów, martwych osobników, charakterystycznych zabrudzeń na elewacjach budynku) oraz potencjalnych kryjówek, które mogą być wykorzystywane przez te ssaki w różnych okresach ich aktywności rocznej. Do obserwacji użyto lornetki.

IV. WYNIKI INWENTARYZACJI

Ryc. 2 Elewacja północno-zachodnia Przedszkola Nr 5 „Piąteczka” w Lidzbarku Warmińskim

Źródło: Urząd Miasta w Lidzbarku Warmińskim

Opis stanu istniejącego:

- otwory wentylacyjne zabezpieczone
- potencjalne miejsce schronienia nietoperzy, gniazdowania dziuplaków i półdziuplaków (szczeliny i pęknięcia pod rynną na całej długości, nieliczne uszkodzone dachówki)
- brak gniazd i śladów gniazdowania ptaków oraz śladów bytowania nietoperzy

Ryc. 3 Elewacja południowo-wschodnia Przedszkola Nr 5 „Piąteczka” w Lidzbarku Warmińskim

Źródło: Urząd Miasta w Lidzbarku Warmińskim

Opis stanu istniejącego:

- otwory wentylacyjne niezabezpieczone
- potencjalne miejsce gniazdowania kawki
- brak gniazd i śladów gniazdowania ptaków oraz śladów bytowania nietoperzy

Ryc. 4 Elewacja północno-wschodnia Przedszkola Nr 5 „Piąteczka” w Lidzbarku Warmińskim

Źródło: Urząd Miasta w Lidzbarku Warmińskim

Opis stanu istniejącego:

- brak otworów wentylacyjnych
- brak gniazd i śladów gniazdowania ptaków oraz śladów bytowania nietoperzy

Ryc. 5 Elewacja południowo-zachodnia Przedszkola Nr 5 „Piąteczka” w Lidzbarku Warmińskim

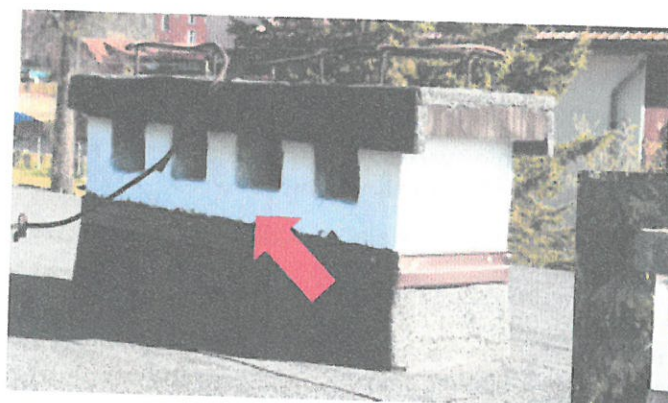
Źródło: Urząd Miasta w Lidzbarku Warmińskim

Opis stanu istniejącego:

- brak otworów wentylacyjnych
- brak gniazd i śladów gniazdowania ptaków oraz śladów bytowania nietoperzy

Dachy

Opis stanu istniejącego:

- na dachu od strony północno-zachodniej - szczeliny i pęknięcia pod rynną na całej długości, nieliczne uszkodzone dachówki
- niezabezpieczone otwory w kominach wentylacyjnych - potencjalne miejsce schronienia ptaków i nietoperzy
- brak gniazd oraz śladów gniazdowania

V. WNIOSKI

Ptaki

Otwory wentylacyjne występują tylko na elewacji południowo-wschodniej i są niezabezpieczone, stanowiąc potencjalne miejsca bytowania i gniazdowania ptaków.

Na granicy ściana/dach oraz pod rynną stwierdzono liczne pęknięcia i szczeliny, które mogą być zasiedlane przez zwierzęta.

Podczas inwentaryzacji terenowej nie stwierdzono gniazdowania żadnych gatunków ptaków i nietoperzy.

Podczas inwentaryzacji terenowej stwierdzono występowanie różnych gatunków ptaków zalatujących:

- wróbel mazurek (*Passer montanu*),
- szpak zwyczajny (*Sturnus vulgaris*),
- pleszka zwyczajna (*Phoenicurus phoenicurus*),
- pliszka siwa (*Motacilla alba*),
- sikora bogatka (*Parus major*),
- sikora modra (*Cyanistes caeruleus*),
- kawka zwyczajna (*Corvus monedula*),
- grzywacz (*Columba palumbus*)
- dzięcioł średni (*Dendrocopos medius*)

W trakcie obserwacji nie stwierdzono śladów po gniazdach ani gniazd oknówki zwyczajnej (*Delichon urbicum*).

Nietoperze

Elewacje budynku są lite, pozbawione pęknięć i szczelin wykorzystywanych przez nietoperze. Potencjalne kryjówki znajdują się natomiast w obrębie konstrukcji dachowej.

W okresie od wiosny do jesieni nietoperze chętnie wykorzystują przestrzeń między warstwami dachu, szczeliny pod obróbką blacharską czy wokół rynien.

W analizowanym budynku otwory wentylacyjne są pozbawione siatek ochronnych, co pozwala na swobodny dostęp zwierząt do wnętrza budynku.

We wnętrzu omawianego budynku nie stwierdzono siedlisk odpowiednich do hibernacji nietoperzy. Piwnice są zagospodarowane, a dostęp do nich uniemożliwiają szczelne drzwi i okna. Pozostałe pomieszczenia, nie zapewniają odpowiednich warunków, aby mogły być wykorzystywane przez te ssaki jako schronienia zimowe. Także w obrębie strychu budynku Przedszkola nie stwierdzono śladów obecności nietoperzy.

VI. SPOSOBY KOMPENSACJI NISZCZONYCH SIEDLISK

W związku z brakiem miejsc gniazdowania ptaków oraz siedlisk nietoperzy, kompensacja przyrodnicza nie jest niezbędną, ale zaleca się jej wdrożenie.

Należy również wziąć pod uwagę, że wszelkie prace remontowe i termomodernizacyjne należy wykonywać z uwzględnieniem wymogów dotyczących ochrony gatunkowej zwierząt tak, aby nie zagroziły życiu i ich zdrowiu.

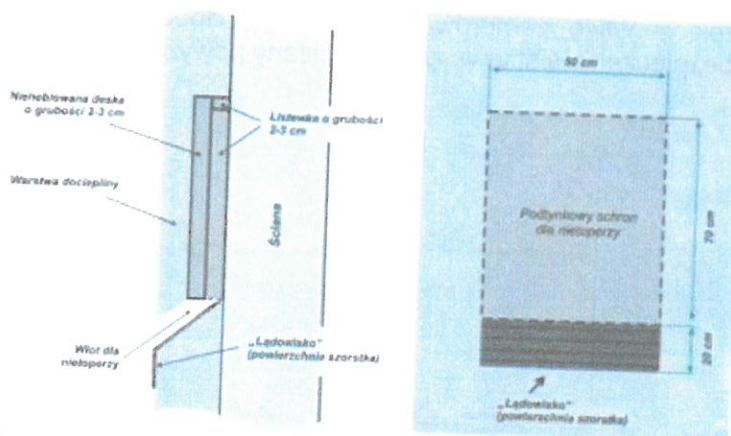
W ramach proponowanej kompensacji, uwzględniając istniejące budki lęgowe na terenie działki, zaleca się montaż na budynku Przedszkola lub na terenie działki 2 schronów dla nietoperzy.

Skrzynki należy zawieszać w miejscu osłoniętym od wiatru i deszczu, nasłonecznionym. Najkorzystniejsza jest wystawa południowa, od południowo-wschodniej do południowo-zachodniej.

Typy budek i sposoby ich wykonania są szczegółowo opisane w publikacji „Standardy montowania ukryć dla ptaków i nietoperzy jako element prac dociepleniowych” dostępnej pod adresem: http://www.salamandra.org.pl/DO_POBRANIA/PRAWO/standardy.pdf.

VII. PRZYKŁADOWE SCHEMATY SCHRONÓW DLA NIETOPERZY

Wymiary schronów powinny charakteryzować się odpowiednimi wymiarami i ustandaryzowanymi średnicami otworów.

Schemat schronienia dla nietoperzy (Wylegała i inni 2009)

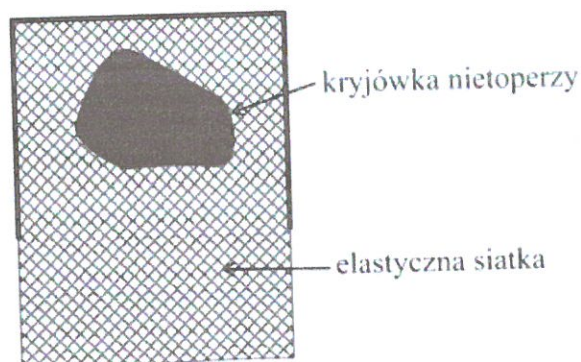
VIII. HARMONOGRAM PRAC

Okres rozmnażania większości ptaków i nietoperzy w środkowo-wschodniej Europie to czas od kwietnia do sierpnia. Dlatego, konieczne jest dostosowanie prac i robót budowlanych do okresu lęgowego zwierząt.

W sytuacji, kiedy będzie istniała konieczność prowadzenia prac termomodernizacyjnych w okresie lęgowym, należy ponownie zweryfikować brak gatunków ptaków i nietoperzy.

Ponadto, co najmniej tydzień przed rozpoczęciem prac dociepleniowych ścian zewnętrznych, wszystkie otwory wentylacyjne znajdujące się na ocieplanej elewacji, należy zabezpieczyć w sposób uniemożliwiający nietoperzom zajęcie kryjówek, przy jednoczesnym zachowaniu możliwości ich opuszczenia. Najlepiej wykonać to przy pomocy stosunkowo sztywnej siatki z tworzywa sztucznego przymocowanej od góry i boków z pozostawioną wolną przestrzenią u dołu.

Ryc. 6 Sposób mocowania siatki zabezpieczającej szczeliny

Prace remontowe powinny być wykonywane w dzień, w czasie, gdy nietoperze nie są aktywne. To stwarza niebezpieczeństwo zamurowania zwierząt odpoczywających w przewodach wentylacyjnych. Zabezpieczenie siatką w sposób opisany powyżej pozwala wyeliminować ten typ zagrożeń.

IX. SPIS RYCIN

SPIS RYCIN

Ryc. 1	Lokalizacja budynku Przedszkola nr 5 w Lidzbarku Warmińskim, ul. Wodna 9	3
Ryc. 2	Elewacja północno-zachodnia Przedszkola Nr 5 „Piąteczka” w Lidzbarku Warmińskim	5
Ryc. 3	Elewacja południowo-wschodnia Przedszkola Nr 5 „Piąteczka” w Lidzbarku Warmińskim	6
Ryc. 4	Elewacja północno-wschodnia Przedszkola Nr 5 „Piąteczka” w Lidzbarku Warmińskim	7
Ryc. 6	Elewacja południowo-zachodnia Przedszkola Nr 5 „Piąteczka” w Lidzbarku Warmińskim	8
Ryc. 6	Sposób mocowania siatki zabezpieczającej szczeliny	12

